

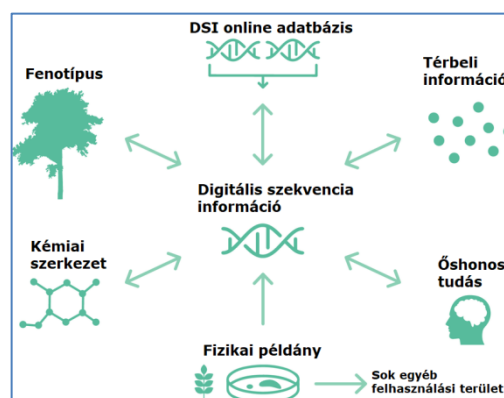
A genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó digitális szekvenciainformációkból származó hasznok igazságos és méltányos megosztását biztosító Cali Alap

Útmutató a természetből származó genetikai adatok hasznainak megosztásáról

Mi a digitális szekvencia információ?

A genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó digitális szekvenciainformáció (*digital sequence information on genetic resources, röviden: DSI*) az élőlények genetikai anyagának – például a DNS- és az RNS-szekvenciák – digitális ábrázolása, amelyhez potenciálisan más kapcsolódó adatok is társulhatnak, mint például aminosav-szekvenciák és molekulaszervezetek. Ez a digitális kódolás lehetővé teszi a genetikai adatok gyors elemzését és összehasonlítását, megkönnyítve például a potenciális gyógyszer alapanyagok azonosítását, új terápiák fejlesztését, valamint más kereskedelmi és kutatási alkalmazásokat.

A digitális szekvenciainformáció kulcsfontosságú számos kutatási területen, beleértve például az orvos- és táplálkozástudományt, a gyógyszer- és kozmetikai ipart, a természetvédelmet, a biotechnológiát, vagy akár a mezőgazdaságot. A digitális szekvenciainformációkhoz való szabad hozzáférés fenntartása, valamint a nemzetközi együttműködés előmozdítása elengedhetetlen a tudományos fejlődés és innováció szempontjából.

Mi a multilaterális rendszer?

Világszerte növekszik az igény a természetből származó genetikai információk iránt, a biotechnológiától kezdve a gyógyszer- és kozmetikai iparon át egészen a mezőgazdaságig. Az ENSZ 16. Biodiverzitás Csúcstalálkozóján 2024-ben történelmi jelentőségű döntés született, amelynek értelmében a világ 196 országa elindította a **genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó digitális szekvenciainformációk felhasználásából származó előnyök méltányos és igazságos megosztására létrehozott multilaterális mechanizmust**. Ez a rendszer lehetővé teszi a digitális szekvenciainformációk felhasználásából származó pénzügyi és nem pénzügyi előnyök méltányos megosztását. A pénzügyi előnyök megosztása a Cali Alap révén valósul meg.

A multilaterális mechanizmus átfogó céljai:

- ✓ a biológiai sokféleség megőrzésének és fenntartható használatának támogatása;
- ✓ a bennszülött népek és helyi közösségek előnyhöz juttatása;
- ✓ annak biztosítása, hogy a genetikai erőforrásokhoz kötődő digitális szekvenciainformációkhoz való hozzáférés továbbra is nyitott, ingyenes és hatékony maradjon; valamint
- ✓ egy kiszámítható, átlátható struktúra létrehozása az előnyök igazságos és méltányos megosztására különböző ágazatok és földrajzi térségek között.

Mi a Cali Alap?

A Cali Alap¹ a genetikai erőforrásokhoz kötődő digitális szekvenciainformációk felhasználásából származó előnyök igazságos és méltányos megosztására létrehozott multilaterális mechanizmus működését lehetővé tevő pénzügyi eszköz.

Az UN Multi-Partner Trust Fund Office által kezelt Cali Alap olyan vállalkozásoktól és intézményektől fogadja a pénzügyi hozzájárulásokat, amelyek a kereskedelmi tevékenységük során digitális szekvenciainformációkat használnak és amelyből hasznuk van. Az Alap a befolyó pénzüsségeket ezt követően elosztja a fejlődő országok, az átmeneti gazdaságú országok, valamint bennszülött népek és helyi közösségek között. A források minden esetben a Biológiai sokféleség egyezmény célkitűzéseinek végrehajtását kell, hogy szolgálják, ezen belül elsősorban az élővilág változatosságának megőrzését és fenntartható hasznosítását, pl. természetvédelmi célú projektek végrehajtásának támogatásával. Ezen túlmenően az Alap kapacitásépítési erőfeszítéseket is támogathat – például digitális szekvenciainformációk előállítása, elérése, elemzése, felhasználása és tárolása terén – megalapozva ezzel a fenntarthatóbb gazdaságok kiépülését.

Milyen típusú digitális szekvenciainformációk tartoznak a multilaterális mechanizmus hatálya alá?

A multilaterális mechanizmus olyan digitális szekvenciainformációkra alkalmazandó, amelyek megfelelnek az alábbi feltételeknek:

- ✓ Nyilvánosan hozzáférhetővé tetté azokat;
- ✓ Nem állnak kölcsönösen elfogadott feltételek (MAT – Mutually Agreed Terms) hatálya alatt, kivéve, ha ezek a feltételek kifejezetten engedélyezik a nyilvános megosztást;
- ✓ Nem tartoznak más, az hozzáférésről és az előnyök megosztásáról szóló nemzetközi megállapodás hatálya alá, kivéve, ha az adott megállapodás jelen multilaterálist mechanizmus használata mellett dönt.

Kiknek kell befizetniük a Cali Alapba?

Nem minden DSI hasznosítónak kell fizetnie a Cali Alapba. Az Alaphoz azoknak a meghatározott kereskedelmi szektorokban működő nagyvállalatoknak kell hozzájárulniuk, amelyeknél a digitális szekvenciainformáció kulcsszerepet játszik a termékfejlesztésben és az innovációban.

A Cali Alap hatálya alá tartozó ágazatok:

Az alábbi példaszerűen felsorolt ágazatok vélhetően jelentős kereskedelmi hasznot szereznek a digitális szekvenciainformáció használatából:

- ✓ Gyógyszeripar
- ✓ Táplálékkiegészítők (pl. étrend- és egészségügyi kiegészítők) gyártói
- ✓ Kozmetikai ipar
- ✓ Állattenyésztés- és növénynevelés
- ✓ Biotechnológia
- ✓ Szekvenálásra és DSI-vel kapcsolatos tevékenységekre használt laboratóriumi berendezések és eszközök (pl. reagensek, kit-ek) gyártói
- ✓ DSI-hez kapcsolódó információs, tudományos és műszaki szolgáltatásokat nyújtók — beleértve a mesterséges intelligenciát alkalmazó vállalatokat is.

¹ A Cali Alap nem egy hagyományos donor- vagy segélyalap. Ez egy olyan nemzetközi pénzügyi alap, amely a magánszektor hozzájárulásait is várja és befogadja – elismerve a genetikai erőforrásokhoz kötődő digitális szekvenciainformációk kereskedelmi értékét. Ezen kívül megbízható lehetőséget kínál a vállalatok számára, hogy felelősségteljesen, hatékonyan és eredményesen osszák meg a digitális szekvenciainformációk használatából származó előnyeiket.

Mi számít „nagyvállalatnak”?

A méltányosság érdekében csak az egyértelmű pénzügyi küszöbértékek alapján meghatározott nagyvállalatoktól vár hozzájárulást a Cali Alap. Egy szervezet akkor minősül „nagyvállalatnak”, ha az elmúlt három év átlagában az alábbi három feltétel közül kettő teljesül:

- ✓ legalább 20 millió USD összes eszközérték;
- ✓ legalább 50 millió USD éves árbevétel;
- ✓ legalább 5 millió USD éves nyereség.

Ez biztosítja, hogy a befizetések olyan cégektől érkezzenek, amelyek fizetőképesek, és hogy a kisebb szereplők – például induló vállalkozások, kis- és középvállalatok – ne viseljék indokolatlanul a terheket.

Mekkora hozzájárulást szükséges a nagyvállalatoknak fizetniük a Cali Alaphoz?

A nagyvállalatok rugalmasan választhatják ki, hogy melyik számítási modell illik legjobban a működésükhöz:

- ✓ az éves nyereség 1%-a; vagy
- ✓ az éves árbevétel 0,1%-a.

Ezek a modellek előre tervezhetőek és alacsony terhet jelentenek, így egyszerűbbé teszik a vállalatok számára a pénzügyi tervezést, a jelentéstételt és a kommunikációt.

Kiknek nem kell hozzájárulniuk a Cali Alaphoz?

Azok a szervezetek és intézmények, amelyek nem szereznek kereskedelmi hasznot a digitális szekvenciainformációk felhasználásából, jelenleg mentesülnek a pénzügyi hozzájárulás alól. Ide tartoznak többek között:

- ✓ a nyilvános DSI adatbázisok;
- ✓ a felsőoktatási intézmények;
- ✓ a közfinanszírozású kutatóintézetek.

A DSI multilaterális mechanizmus támogatja a nyílt tudományt, miközben biztosítja, hogy a DSI-ből nyereséget szerző szervezetek hozzájáruljanak a biológiai sokféleség hosszú távú megőrzéséhez és fenntartható hasznosításához, amelyből a jelenlegi és a jövőbeni működésük során profitálni kívánnak.

Hogyan működik a DSI multilaterális mechanizmus?

A vállalatok közvetlenül a Cali Alap adminisztrációját biztosító ENSZ Multi-Partner Trust Fund Office-nak nyújtják hozzájárulásait. További útmutató elérhető itt: <https://mptf.undp.org/fund/cal00>

Amennyiben egy vállalat a hozzájárulást egy ország kormányzatán keresztül szeretné megtenni, de nem tudja, hogy az adott országban mi a vonatkozó nemzeti szabályozás, akkor javasoljuk felkeresni a nemzeti összekötőt: <https://www.cbd.int/information/nfp.shtml>

További információ a témában itt érhető el angolul:

<https://www.cbd.int/califund>

A *Biológiai sokféleség egyezmény hivatalos dokumentumai* alapján az útmutatót összeállította az Agrárminisztérium Biodiverzitás- és Génmegőrzési Főosztálya (biodiv@am.gov.hu).

COP16
COLOMBIA
Paz con la Naturaleza